

УДК 372.2.015.31:[17.022.1+7:796.412(045)]

DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2020-96-3-17-27>

РОЛЬ МУЗИЧНО-РИТМІЧНОЇ ГІМНАСТИКИ У ПРОЦЕСІ МОРАЛЬНО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

І. В. Апрелєва

ORCID 0000-0002-3012-7630

М. С. Пивоваренко

ORCID 0000-0002-2046-5206

Нині актуальності набувають проблеми освіти, розвитку й виховання дітей дошкільного віку. У статті обґрунтовано роль музично-ритмічної гімнастики як засобу морально-естетичного виховання дітей дошкільного віку, на сучасному етапі розвитку суспільства загалом і освіти зокрема. Здійснено аналіз провідних наукових праць й методичної психолого-педагогічної літератури відповідно до досліджуваної проблеми. У статті зауважено на взаємозв'язку таких виховних ліній, як-от: моральне, естетичне (музичне) й фізичне (ритмічне). Визначено сутність понять «моральне виховання», «естетичне виховання», «музично-ритмічне виховання». Зазначено, що в сучасних умовах розвитку освіти актуальною залишається проблема морально-естетичного виховання дошкільників засобами рухової активності, зокрема музично-ритмічної гімнастики. Адже саме використання музики як виховного засобу, забезпечить оптимізацію процесу інтеграції морального, естетичного й фізичного виховання. Як результат, це забезпечує гармонійний розвиток й виховання людини, у якій працюють явля, естетичні почуття, образне мислення, сформовані базові якості особистості. Також визначено зв'язок між оволодінням рухом та духовним розвитком. Адже особистість піднімається на вищий рівень духовного розвитку та культурний рівень руху, коли вона сприймається та усвідомлюється із самої миті започаткування. Оптимізації цього процесу сприяє доречно підібрана музика, що супроводжує заняття фізичними вправами. Таким чином, через сприймання музичного твору й відтворення його за допомогою виконання певних рухів відбувається виховання культури й краси руху, позитивних моральних якостей.

Ключові слова: духовність особистості, моральне виховання, естетичне виховання, фізичне виховання, музично-ритмічне виховання, музично-ритмічна гімнастика, культура руху.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. На сучасному етапі освіта перебуває в процесі стрімкого розвитку, упровадження інновацій та реформування. Та, незважаючи на постійне оновлення, провідним колом завдань, що постають перед закладами дошкільної освіти залишається формування гармонійно розвиненої особистості. Цілісний розвиток дитини як особистості – головна мета модернізації дошкільної освіти на сучасному етапі розвитку держави, а це, зокрема, передбачає турботу про здоров'я дитини – стан повного фізичного, духовного й соціального благополуччя, психічний комфорт, позитивне самопочуття, спокій, рівновагу, задоволення, а не лише відсутність хвороб і фізичних вад. Турбота про фізичне й психічне здоров'я дитини дошкільного віку завжди була й залишається одним із пріоритетів педагогічної роботи.

Серед актуальних проблем дошкільної освіти варто зауважити на вихованні морально-естетичної сфери особистості. Адже саме з раннього дитинства зароджуються базові якості, що надалі сприяють набуттю життєво важливих компетентностей, формуванню чуттєвого сприймання усіх об'єктів оточуючого світу й власного світогляду.

Виховання морально-естетичних якостей є однією з першооснов гармонійного розвитку особистості, у тому числі духовного. Духовність – творча спрямованість, наснага людини; певний тип світовідношення: триєдність ставлення до абсолюту, до світу – природи, суспільства, інших людей, самого себе. Виходити з розуміння людини як духовної істоти означає, що ми визначаємо за нею безумовне право на духовне самостановлення, самодіяльність, тобто сприймаємо її як справжнього суб'єкта власної життєдіяльності, який несе відповідальність за її здійснення. Духовною є діяльність людини, завдяки якій стан людства його власними зусиллями підноситься на більш високий ступінь проявів.

Сучасна наукова думка розкриває тісний взаємозв'язок між морально-естетичним та фізичним вихованням особистості. Рух – це життя, ритміка – це краса, тому необхідно викликати у дітей прагнення проводити своє життя в русі, займатися ритмікою, виховувати почуття прекрасного в собі. Рух надає можливість не тільки вдало виконувати м'язову роботу. Пластична, координована людина здатна усвідомлювати рух як власний морфологічний орган. Таким чином, особистість піднімається на вищий рівень духовного розвитку та культурний рівень руху, коли він

сприймається та усвідомлюється із самої миті започаткування. До руху належать ритм, просторово-часове орієнтування. У русі дитина отримує задоволення, насолоду, радість, проявляє індивідуальність. Від народження до семи років вона стає гармонійно розвиненою людиною, у якій працюють уява, естетичні почуття, образне мислення. Старший дошкільний вік називають віком «грації». Граціозна дитина може займатись будь-яким видом творчої та рухової діяльності, її психомоторна активність досягає свого найвищого ступеня.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор. Морально-естетичному вихованню дітей дошкільного віку присвячено чимало наукових праць (Н. Ветлугіна (1967), Т. Вільховченко (2017), О. Каплуновська (2014), Т. Круцевич (2015), С. Лохвицька (2018), М. Роганова (2017), А. Чаговець (2019) та інші).

Значне місце в освітньому процесі закладу дошкільної освіти під час виховання морально-естетичних якостей посідає музично-ритмічна гімнастика, головною складовою якої є образні або наслідувальні фізичні вправи, музика, елементи гри. Важливим результатом використання такої гімнастики є сформованість інтересу та потреби дітей до систематичних занять фізичними вправами, що досягається не інтенсивною стомлюючою роботою, а цікавою для дитини діяльністю, що відповідає її природним схильностям до ритму, руху, краси.

Найбільш близькими до сучасної ритмічної гімнастики були системи Ж. Демені, Ф. Дальсарта і Е. Далькроза. У другій половині XIX століття французький фізіолог Ж. Демені створив своєрідну танцювальну гімнастику для жінок. Система Ж. Демені була заснована на провідному значенні ритму і гармонії, ритмічному чергуванні розслаблення і напруги м'язів. Відродженню та ефективному впровадженню в освітньо-виховний процес ритмічної гімнастики присвячено чимало сучасних наукових досліджень: В. Бальсевич, М. Королева й Л. Майорова (1986), Е. Вільчковський, Н. Денисенко й Ю. Шевченко (2011), А. Вільчковська (2019), М. Єфименко (2019), Т. Осокіна (1986) та інші.

Виділення раніше не вирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Здійснивши аналіз наукової психолого-педагогічної літератури, можемо свідчити, що проблемі морально-естетичного виховання дітей дошкільного віку в різних видах діяльності присвячено чимало наукових праць. Однак, досі недостатньо з'ясовано місце музично-ритмічної гімнастики в процесі виховання морально-естетичних якостей дітей дошкільного віку.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні й визначенні ролі музично-ритмічної гімнастики у процесі морально-естетичного виховання дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. Сучасна освіта перебуває на етапі діджиталізації, що вимагає від людини високого рівня розвитку творчості, здатності до пошуку нового, пізнання й сприймання існуючого. У час інформаційних технологій діти різного віку більшість часу проводять перед екранами моніторів та телевізорів, а отже мало рухаються. Це в подальшому спричинить гіпорухливість і уповільнення засвоєння рухових навичок, а отже й формування гармонійно розвиненої особистості, здатної сприймати й поцінувати об'єкти оточуючого середовища. Музика і рух допомагають виховувати дітей, дають можливість пізнавати світ. Через означені засоби у дітей розвиваються не лише художній смак і творча уява, але й любов до життя, людей, що їх оточують, природи, формується внутрішній духовний світ. Тому саме музика і рух формують у дитини свободу творчого мислення, дають можливість імпровізувати, віддаючи натомість емоційні реакції – радість, задоволення.

Музично-ритмічна гімнастика є синтезом великих виховних груп, а саме фізичного й морально-естетичного виховання, що у свою чергу сприяє формуванню духовної культури особистості.

Виховання як педагогічне явище – це процес цілеспрямованого формування особистості в умовах спеціально організованої виховної системи (Поніманська, 2006, с. 448). Гармонійне виховання передбачає взаємодоповнення та взаємозбагачення якостей складових виховання.

Одним із найбільш відповідальних періодів у житті кожної людини є дошкільний вік. Саме в цьому віці закладаються основи здоров'я, правильного фізичного розвитку, відбувається становлення рухових здібностей, формується інтерес до культури, виховуються особистісні, морально-естетичні та поведінкові якості (Богуш, 2012).

Відповідно до досліджуваної теми й мети, вважаємо за потрібне розкрити сутність понять «моральне виховання», «естетичне виховання», «музично-ритмічне виховання».

Моральне виховання – це цілеспрямована взаємодія дорослого й дитини з метою формування моральних почуттів і якостей, засвоєння моральних норм і правил, розвитку моральних мотивів і навичок поведінки (Поніманська, 2006, с. 211).

Естетичне виховання – послідовне формування у дітей естетичного ставлення до життя, розвиток сприймання і розуміння прекрасного у мистецтві, природі, взаєминах людей, художніх потреб і здатності

до художньої творчості (Там само, с. 277). Естетичне виховання передбачає розвиток у людини почуттів прекрасного, формування умінь та навичок творити красу в навколишній дійсності, уміти відрізнити красиве від потворного, жити за законами духовної краси (Ю. Косенко, 2014, с. 112).

Музично-ритмічне виховання – складний і глибинний процес. Від стану сформованості відчуття ритму залежить рівень музичної культури дітей. Цьому сприяє наявність в освітніх програмах завдань музичного виховання, серед яких музично-ритмічна діяльність є провідною серед інших видів музичної діяльності. Спеціальні заняття, які виховують відчуття ритму, необхідні для формування культури й краси руху, естетичних потреб та смаку, моральної сфери особистості (Вацьо, 2005).

Рух – це життя, ритміка – це краса, тому необхідно викликати у дітей прагнення проводити своє життя в русі, займатися ритмікою, виховувати почуття прекрасного в собі (Косенко, 2007, с. 54). Рух надає можливість не тільки вдало виконувати м'язову роботу. Пластична, координована людина здатна усвідомлювати рух як власний морфологічний орган. Таким чином, особистість піднімається на вищий культурний рівень руху, коли він сприймається та усвідомлюється із самої миті започаткування. Діти дошкільного віку, у яких розвинені різноманітні м'язові рухи, стають спритнішими, витривалішими, наполегливішими. Завдяки пошуку варіантів психомоторних рухів та способів виконання удосконалюються різні види діяльності.

Про важливе місце в системі національного виховання музично-ритмічних рухів, танців і хороводів ідеться у Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні (Богущ, 2012).

Я.-А. Коменський вважав турботу про здоров'я дитини найпершим обов'язком матері, яка поруч із повноцінним харчуванням має забезпечувати умови для рухової активності дитини вже з перших днів життя. Для зміцнення здоров'я та фізичного розвитку дітей рекомендував правильно підібрані і дозовані фізичні вправи (Поніманська, 2006, с. 165).

Т. Осокіна (1986) зауважувала, що дітям дошкільного віку подобається займатися ранковою гімнастикою під музику. Музика сприяє емоційному виконанню рухів, покращує настрій дітей. Однак, вона зазначає, що постійне виконання вправ із музичним супроводом може призвести до зниження уваги дітей щодо якісного їх виконання, дещо механічному, недостатньо продуманому. Тому варто процес об'єднання рухів і музики на ранковій гімнастиці використовувати епізодично.

Це також підтверджується науковими поглядами українських та зарубіжних учених Т. Дмитренко (1980), Н. Денисенко (2009) та інших

про взаємозв'язок (інтеграцію) фізичних рухів і музики під час проведення різних форм виховної роботи з дітьми в закладах дошкільної освіти.

Музика передбачає художню рефлексію навколишньої діяльності і потребує від людини, яка її сприймає, не тільки відчуття краси художніх образів, а й осмислення своїх переживань, уміння вести з мистецькими творами діалогове спілкування на заняттях з музично-ритмічної гімнастики, у якому виявляється рефлексивна активність дітей.

Значної уваги питанню музичної стимуляції фізичної та розумової працездатності людини надавав знаменитий філософ античності Аристотель. Розкриваючи суть питання, він зробив висновок, що музика в суспільстві виконує певні завдання: вона здатна керувати розумом і поведінкою людей, регулювати розумову та фізичну діяльність людей, давати естетичну насолоду, виліковувати від хвороб, формувати у слухачів смаки, інтереси, норми та ідеали (Поніманська, 2006).

Характерними для виконання дітьми музично-ритмічних рухів має бути свобода, природність, відсутність будь-якої напруги. Це складне завдання, але здійсненне, якщо в своїй роботі з дітьми педагог, як вважає А. Курганський (1996), враховуватиме такі принципи, як-от: комплексне вирішення основних завдань виховання, систематичність, поступовість, послідовність, повторність.

Таким чином, вчені доводять, що поєднання рухів (танцювальні та фізичні вправи) зі змістом заняття, а також засобів виховання з музикою підвищує якість гармонійного розвитку й морально-естетичного виховання дітей.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Відтак, можна впевнено стверджувати, що музично-ритмічна гімнастика є ефективним засобом морально-естетичного виховання дітей. Адже музика, використовувана під час гімнастики, підвищує не лише інтерес і бажання займатися, але й сприяє якісному виконанню руху, чіткості, правильності, пластичності, виразності, краси, моральної й естетичної вихованості. Оскільки структура цього виду гімнастики досить гнучка, це дозволить впроваджувати її в освітній процес закладів дошкільної освіти. Тому перспективою подальших наукових досліджень вбачаємо обґрунтування методики проведення музично-ритмічної гімнастики під час різних форм організації роботи з дітьми дошкільного віку.

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Наук. кер.: А. М. Богущ. *Вихователь-методист дошкільного закладу*, 2012.

2. Бальсевич В. К., Королева М. Н., Майорова Л. Г. Развитие быстроты и координации движений у детей 4-6 лет. *Теория и практика физической культуры*. 1986. № 10. С. 21–25.
3. Вацьо М. В. Творча особистість вчителя початкових класів і музично-ритмічне виховання молодших школярів. Вебсайт. URL: https://dspace.vspu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3268/Vatso_M_011.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 19.05.2020)
4. Вільховченко Т. Сучасні естетичні технології виховання дітей дошкільного віку засобами ритміки. *Дидаскал*. 2017. № 17. С. 256–259. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/8788> (дата звернення: 20.11.2019).
5. Вільчковський Е. С., Денисенко Н. Ф., Шевченко Ю. М. Інтеграція рухів і музики у фізичному розвитку дітей старшого дошкільного віку : навч.-метод. посібн. Тернопіль : Мандрівець, 2011. 128 с.
6. Денисенко Н. Оздоровчі технології – в освітній процес. *Дошкільне виховання*, 2009. № 11. С. 7–11.
7. Дмитренко Т. І. Руховий режим у дитячому садку. Київ : Радянська школа, 1980. С. 96.
8. Єфименко М. М. Програма з фізичного виховання дітей раннього та дошкільного віку «Казкова фізкультура». Вид. 2-ге, доп. і перероб. Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2019. 52 с.
9. Каплуновська О. М. Вчуся жити. Духовно-моральне виховання дошкільнят. Старший дошкільний вік. Харків : Вид-во «Ранок», 2014. 144 с.
10. Косенко С. І. Створення умов для розкриття творчого потенціалу кожної дитини. *Бібліотечка вихователя дитячого садка*, 2007. №7. С. 54-77
11. Косенко Ю. М. Педагогіка : загальні основи, теорія виховання, теорія навчання : навч. метод. посібн. 2-ге вид., доп. Маріуполь : ТОВ «Друкарня «Новий світ», 2014. 264 с.
12. Круцевич Т. Розвиток моральної складової особистості старших дошкільників у процесі організованої рухової активності. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2015. № 2. С. 93–97. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/svp_2015_2_18 (дата звернення: 20.11.2019).
13. Курганский А. В. О возникновении и координации ритмических движений. *Теория и практика физической культуры*, 1996. № 11. С. 44-49.
14. Лохвицька Л. В. Аргументація принципу ціннісно-регуляційної інтеракції у концептуальній моделі морального виховання дошкільників. *Психологія і особистість : наук. ж-л*. 2018. № 1 (13). С. 128–138. URL: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1169793> (дата звернення: 19.11.2019)
15. Осокина Т. Физическая культура в детском саду. Москва : Просвещение. 1986. 304 с.
16. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : навч. посібн. Київ : «Академвидав», 2006. 456 с.
17. Роганова М. В. Виховання естетичного ставлення до природи у дітей старшого дошкільного віку як основа їх духовності. *Духовність особистості:*

методологія, теорія і практика. 2017. Вип. 1. С. 184–194. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtp_2017_1_22 (дата звернення: 09.05.2020).

18. Чаговець А. І. Проблеми гармонійного виховання дітей дошкільного віку в історії педагогічної думки. *Теорія та методика навчання та виховання*, 2018. Вип. 44. С. 123-139. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znphkhnpu_tmtniv_2018_44_12 (дата звернення: 07.05.2020).

References

1. Bazovyi komponent doshkilnoii osvity [The basic component of preschool education] (2012). Nauk. ker.: Boghush, A. M. *Vykhovatel-metodyst doshkilnoho zakladu* (ukr).
2. Balsevich, V. K., Koroleva, M. N., & Mayorova, L. G. (1986). Razvitie bystroti i koordinatsii dvizheniy u detey 4-6 let [The development of speed and coordination of movements in children 4-6 years old.]. *Teoriya i praktika fizicheskoy kultury*, 10, 21-25 (rus).
3. Vacjo, M. V. (2005). *Tvorcha osobystist vchytelya pochatkovykh klasiv i muzychno-rytmichne vykhovannya molodshykh shkolyariv* [Creative personality of a primary school teacher and musical-rhythmic education of junior schoolchildren.]. Retrived from https://dspace.vspu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3268/Vatso_M_011.pdf?sequence=1&isAllowed=y (date of appeal: 19.05.2020) (ukr).
4. Vilkhovchenko, T. (2017). Suchasni estetychni tekhnologii vykhovannya ditey doshkilnoho viku zasobamy rytmiky [Modern aesthetic technologies of education of preschool children by means of rhythemics]. *Dydaskal*, 17, 256–259. Retrived from <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/8788> (date of appeal: 20.11.2019) (ukr).
5. Vilchkovskiy, E. S., Denysenko, N. F., & Shevchenko, Yu. M. (2011). *Intehratsiya rukhiv i muzyky u fizychnomu rozvytku ditey starshoho doshkilnoho viku* [Integration of movements and music in the physical development of older preschool children]: navch.-metod. posibn. Ternopil: Mandrivets (ukr).
6. Denysenko, N. (2009). Ozdorovchi tekhnologii – v osvitniy protsess [Health technologies - in the educational process]. *Doshkilne vykhovannya*, 11, 7-11 (ukr).
7. Dmytrenko, T. I. (1980). *Rukhovyi rezhym u dytyachomu sadku* [Motor mode in kindergarten]. Kyiv: Radyanska shkola (ukr).
8. Yefymenko, M. M. (2019). *Prohrama z fizychnoho vykhovannya ditey rannoho ta doshkilnoho viku "Kazkova fizkultura"* [The program on physical education of children of early and to school age "Fabulous physical culture"]. 2-d ed, add., rev. Vinnytsya: TOV "TVORY" (ukr).
9. Kaplunovska, O. M. (2014). *Vchysya zhyty. Dukhovno-moralne vykhovannya doshkilnyat. Starshyi doshkilnyi vik* [I'm learning to live. Spiritual and moral education of preschool children. Senior preschool age.]. Kharkiv: Ranok (ukr).
10. Kosenko, S. I. (2007). Stvorennya umov dlya rozkryttya tvorchoho potentsialu kozhnoii dytyny [Creating conditions for the disclosure of the creative potential of each child]. *Bibliotekha vykhovatelya dytyachoho sadka*, 7, 54–77 (ukr).
11. Kosenko, Yu. M. (2014). *Pedahohika: zahalni osnovy, teoriya vykhovannya, teoriya navchannya* [Pedagogy: general principles, theory of education, theory of

- education*]: navch. metod. posibn. 2-d ed., add. Mariupol: TOV "Drukarnja "Novyi svit" (ukr).
12. Krutsevych, T. (2015). Rozvytok moralnoii skladovoi osobystosti starshykh doshkilnykiv u protsesi orhanizovanii rukhovoi aktyvnosti [Development of the moral component of the personality of senior preschoolers in the process of organized motor activity]. *Sportyvnyi visnyk Prydniprova*, 2, 93–97. Retrived from http://nbuv.gov.ua/UJRN/svp_2015_2_18 (date of appeal: 20.11.2019) (ukr).
  13. Kurganskiy, A. V. (1996). O vozniknovenii i koordinatsii ritmicheskikh dvizheniy [On the occurrence and coordination of rhythmic movements]. *Teoriya i praktika fizicheskoy kultury*, 11, 44-49 (rus).
  14. Lokhvytska, L. V. (2018). Arhumentatsiya pryntsypu tsinnisno-rehulyatsiynoi interaktsii u kontseptualniy modeli moralnoho vykhovannya doshkilnykiv [Argumentation of the principle of value-regulatory interaction in the conceptual model of moral education of preschoolers]. *Psykhoholiya i osobystist: nauk. zh-l., 1 (13)*, 128–138. doi.org/10.5281/zenodo.1169793 (date of appeal: 19.11.2019) (ukr).
  15. Osokina, T. (1986). Fizicheskaya kultura v detskom sadu [Physical education in kindergarten]. Moscow: Prosveshhenie (rus).
  16. Ponimansjka, T. I. (2006). *Doshkilna pedahohika: navchalnyi posibnyk [Preschool pedagogy: tutorial]*. Kyiv: Akadem-vydav (ukr).
  17. Rohanova, M. V. (2017). Vykhovannya estetychnoho stavlennya do pryrody u ditey starshoho doshkilnoho viku yak osnova iikh dukhovnosti [Education of aesthetic attitude to nature in older preschool children as the basis of their spirituality]. *Dukhovnist osobystosti: metodolohiya, teoriya i praktyka*, 1, 184–194. Retrived from http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtp_2017_1_22 (date of appeal: 09.05.2020) (ukr).
  18. Chaghovets, A. I. (2018). Problemy harmoniynoho vykhovannya ditey doshkilnoho viku v istorii pedahohichnoi dumky [Problems of harmonious upbringing of preschool children in the history of pedagogical thought]. *Teoriya ta metodyka navchannya ta vykhovannya*, 44, 123-139. Retrived from http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_ttmniv_2018_44_12 (date of appeal: 07.05.2020) (ukr).

РОЛЬ МУЗЫКАЛЬНО-РИТМИЧЕСКОЙ ГИМНАСТИКИ В ПРОЦЕССЕ НРАВСТВЕННО-ЭСТЕТИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

И. В. Апрелева, М. С. Пивоваренко

Сейчас актуальность приобретают проблемы развития и воспитания детей дошкольного возраста. В статье обоснована роль музыкально-ритмической гимнастики как средства нравственно-эстетического воспитания детей дошкольного возраста на современном этапе развития общества в целом и образования в частности. Осуществлен анализ ведущих научных трудов и методической психолого-педагогической литературы в соответствии с исследуемой проблемой. В статье отмечена взаимосвязь таких воспитательных

линий, как: нравственное, эстетическое (музыкальное) и физическое (ритмическое). Определена сущность понятий «нравственное воспитание», «эстетическое воспитание», «музыкально-ритмическое воспитание». Отмечено, что в современных условиях развития образования актуальной остается проблема нравственно-эстетического воспитания дошкольников средствами двигательной активности, в частности, музыкально-ритмической гимнастики. Ведь именно использование музыки как воспитательного средства обеспечит оптимизацию процесса интеграции нравственного, эстетического и физического воспитания. Как результат, это обеспечивает гармоничное развитие и воспитание человека, у которого работают воображение, эстетические чувства, образное мышление, сформированы базовые качества личности. Также определена связь между овладением движением и духовным развитием. Ведь личность поднимается на более высокий уровень духовного развития и культурный уровень движения, когда оно воспринимается и осознается с самого момента появления. Оптимизацию этого процесса способствует уместно подобранная музыка, сопровождающая занятия физическими упражнениями. Таким образом, через восприятие музыкального произведения и воспроизведения его с помощью выполнения определенных движений, происходит воспитание культуры и красоты движения, положительных моральных качеств.

Ключевые слова: духовность личности, нравственное воспитание, эстетическое воспитание, физическое воспитание, музыкально-ритмическое воспитание, музыкально-ритмическая гимнастика, культура движения.

THE ROLE OF MUSICAL-RHYTHMIC GYMNASTICS IN THE PROCESS OF MORAL AND AESTHETIC EDUCATION OF PRESCHOOL CHILDREN

I. V. Aprieliava, M. S. Pyvovarenko

Currently, the problems of education, development and upbringing of preschool children are becoming relevant. The article substantiates the role of musical-rhythmic gymnastics as a means of moral and aesthetic education of preschool children, at the present stage of development of society in general and education in particular. The analysis of the leading scientific works and methodical psychological and pedagogical literature according to the researched problem is carried out. The article notes the relationship between such educational lines as: moral, aesthetic (musical) and physical (rhythmic). The essence of the concepts «moral education», «aesthetic education», «musical-rhythmic education» is determined. It is noted that in modern conditions of education development the problem of moral and aesthetic education of preschoolers by means of motor activity, in particular musical-rhythmic gymnastics remains actual. After all, the use of music as an educational tool will optimize the process of integration of moral, aesthetic and physical education. As a result, it provides harmonious development and education of the person in whom imagination, aesthetic feelings, figurative thinking, the formed basic qualities of the person work. Also, the connection between mastering

movement and spiritual development is determined. After all, the individual rises to a higher level of spiritual development and cultural level of movement, when he is perceived and realized from the very beginning. Optimization of this process is facilitated by appropriately selected music that accompanies exercise. Thus, through the perception of a musical work and its reproduction through the performance of certain movements, there is an education of culture and beauty of movement, positive moral qualities.

Key words: *Spirituality of personality, moral education, aesthetic education, physical education, music-rhythmic education, music-rhythmic gymnastics, culture of movement.*

Апрелева Ірина Вікторівна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та методики дошкільної освіти, Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (м. Харків, Україна). E-mail: Apreleva555@ukr.net

Апрелева Ирина Викторовна – кандидат педагогических наук, старший преподаватель кафедры теории и методики дошкольного образования, Коммунальное учреждение «Харьковская гуманитарно-педагогическая академия» Харьковского областного совета (г. Харьков, Украина). E-mail: Apreleva555@ukr.net

Aprieliava Iryna Viktorivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer at the Department of Theory and Methods of Preschool Education, Municipal Establishment «Kharkiv Humanitarian-Pedagogical Academy» of Kharkiv Regional Council (Kharkiv, Ukraine). E-mail: Apreleva555@ukr.net

Пивоваренко Марина Сергіївна – викладач кафедри теорії та методики дошкільної освіти, Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (м. Харків, Україна). E-mail: marinapivovarenko.19@gmail.com

Пивоваренко Марина Сергеевна – преподаватель кафедры теории и методики дошкольного образования, Коммунальное учреждение «Харьковская гуманитарно-педагогическая академия» Харьковского областного совета (г. Харьков, Украина). E-mail: marinapivovarenko.19@gmail.com

Pyvovarenko Maryna Serhiivna – Lecturer at the Department of Theory and Methods of Preschool Education, Municipal Establishment "Kharkiv Humanitarian-Pedagogical Academy" of Kharkiv Regional Council (Kharkiv, Ukraine). E-mail: marinapivovarenko.19@gmail.com